

HEMŞİRELİK İLE İLK VE ACIL YARDIM BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN AĞRI İLE İLGİLİ İNANÇ VE YAKLAŞIMLARININ BELİRLENMESİ

Determination of Beliefs and Approaches of Nursing and First and Emergency Department Students About Pain

Ayşegül Dede Akkaya¹ Meltem Yıldırım² Hatice Yorulmaz³¹ Giresun İl Ambulans Servisi Çanakçı 1 Nolu ASHİ² Serra Hünter Fellow. Research group on Methodology, Methods, Models and Outcomes of Health and Social Sciences (M30). Faculty of Health Science and Welfare. Centre for Health and Social Care Research (CESS). University of Vic-Central University of Catalonia (UVICUCC), C. Sagrada Família, 7, 08500, Vic, Spain.³ Haliç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul

ABSTRACT

Aim: This research was conducted to evaluate the sociodemographic characteristics of nursing and paramedic students, the beliefs and approaches of pain according to pain-related characteristics such as chronic illness, presence of chronic pain, frequency of use of painkillers, type of pain experienced most frequently.**Material and Method:** The data were collected between April-May 2016 by applying 267 Reading and Vocational School's First and Emergency Program 121 students' Introductory Information Form and Pain Beliefs Scale, which were read in the College of Nursing at a university. In statistical analysis; t-test, One-way ANOVA and LSD were used.**Results:** 70% of the students studying in the nursing department are female and 32.6% are 3rd grade students. It is known that 60.3% of the students who read in the paramedical section are male and 58.7% are students in the second grade. It was found that 10.5% of the students who read in the nursing department had chronic pain, 40.1% had headache and 48.5% of students has used analgesics several times a month. In the nursing department students, it was found that there was a significant positive correlation between age and psychological beliefs ($p<0,01$). It was seen that 3rd grade students got higher scores from organic and psychological sub-dimensions than the other classes ($p<0,01$). It was found that the number of people who applied to alternative methods of pain is more than user of painkiller ($p<0,05$). According to the first grade of the paramedic section 2nd year students, the organic beliefs of those with chronic diseases were found to be higher in subscale scores ($p<0,05$). The students with no chronic pain had higher psychological subscale scores than the students with chronic pain and it was observed that the students with hospitalization stories had a higher psychological subscale score than the students without hospitalization stories ($p<0,05$).**Conclusion:** It can be said that parameters such as age, class, education received, chronic pain and disease status affected the students confidence in pain.**Keywords:** Pain believe, Nurse, Paramedic

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik ile ilk ve acil yardım bölümü öğrencilerinin sosyodemografik ve ağrıya ilişkin özelliklerine göre ağrı ile ilgili inanç ve yaklaşımlarının değerlendirilmesi amacıyla tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi.**Gereç ve Yöntem:** Veriler 2015-2016 eğitim öğretim döneminde Nisan-Mayıs 2016 tarihlerinde bir üniversitenin Hemşirelik Yüksekokulu'ndaki 267 ve Meslek Yüksekokulunun İlk ve Acil Programındaki 121 paramedik öğrencisine Tanıtıcı Bilgi Formu ve Ağrı İnançları Ölçeği uygulanarak toplandı. İstatistiksel analizde; t-testi, tek yönlü varyans analizi ve LSD kullanıldı.**Bulgular:** Hemşirelik öğrencilerinin %70'inin kadın olduğu, %32,6'sının 3. Sınıf olduğu, ilk ve acil yardım bölümü öğrencilerinin %60,3'ünün erkek olduğu ve %58,7'sinin ise 2. sınıf olduğu görüldü. Hemşirelik bölümünde okuyanların %10,5'inde kronik ağrı, %40,1'inin baş ağrısı yaşadığı, %48,5'inin ayda birkaç kere analjezik kullandığı saptandı. İlk ve acil yardım bölümü öğrencilerinde ise, %3,3'ünde kronik ağrı olduğu, %67,8'inin baş ağrısı yaşadığı ve %42,2'sinin yılda birkaç kere analjezik kullandığı saptandı. Hemşirelik öğrencilerinin yaşı ile psikolojik inançlar alt boyutunda pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptandı ($p<0,01$). 3. sınıfların organik ve psikolojik alt boyutlarından diğer sınıflara göre daha yüksek puan aldığı görülmüştür ($p<0,01$). Ağrı varlığında tamamlayıcı yöntemlere başvuranların "geçmesini beklerim, geçmezse ağrı kesici alırım" diyenlere göre daha yüksek puan aldığı saptandı ($p<0,05$). İlk ve acil yardım bölümü 2. sınıfların 1. sınıflara göre, kronik hastalığı olanların olmayanlara göre organik inançlar alt boyut puanının yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Kronik ağrısı olmayanların olanlara göre, hospitalizasyon öyküsü olanların olmayanlara göre psikolojik alt boyut puanının yüksek olduğu bulundu ($p<0,05$).**Sonuç:** Yaş, sınıf, alınan eğitim, kronik ağrı ve hastalık durumu, hospitalizasyon öyküsü gibi parametrelerin öğrencilerin ağrı inancını etkilediği görüldü.**Anahtar Sözcükler:** Ağrı İnançları, Hemşirelik, İlk ve Acil Yardım

Geliş tarihi/Received: 28.03.2019

Kabul tarihi/Accepted: 15.07.2019

Yazışma adresi/Address for Correspondence:

Hatice Yorulmaz:

Haliç Üniversitesi, Sülüce Mahallesi, İmrahor Cd. No:82, 34445 Beyoğlu/İstanbul, Tel: (0 212) 9242444 (2137)

E-posta: haticeyorulmaz@hotmail.com

GİRİŞ

Ağrı, insanlık tarihi kadar eski bir deneyimdir ve doku harabiyetine bağlı olarak veya bağlı olmadan, belli bir bölgede oluşan hoş olmayan deneyimdir (1). Ağrısı olan kişi, zorlanma ve acı çekme duygusu yaşamakta ve ağrıdan kurtulmak için çeşitli arayışa girmektedir. Bu durumda ağrı, kişiyi sağlık bakım arayışına yönlendiren en önemli yakındır (2). Acil hemşirelerinin travma, yaralanma ve ağrının erken dönemde kontrol altına alınmasında önemli rolleri bulunur. Hemşirenin, ilk olarak hastanın ağrı yakınmasına inanması, ağrıyı değerlendirmesi, ağrı aşamalarını bilmesi, yan etkilerinin bilincinde olması ve tamamlayıcı tıp yöntemlerinden de faydalanması, ağrı döngüsünü kırmaya yardımcı olacaktır. Hastayı 24 saat takip eden bir sağlık profesyoneli olan hemşirenin, ağrı kontrolünde büyük sorumluluğu bulunmaktadır. Travma hastaların çoğunda, hafiften en şiddetlisine kadar değişik düzeylerde ağrı mevcuttur (3). Paramediklerin hastane öncesi fazda, travmalı hastanın hayati fonksiyonlarının olay yerinden hastaneye ulaşınca kadar takip edilmesi ve stabil tutulmasında sorumluluğu bulunmakta ve ağrı kontrolünde de büyük önem taşımaktadır (4). Ağrının üstesinden gelmede tüm sağlık personelinin oluşmuş ekip çalışması oldukça önemlidir. Özellikle hemşireler, ağrılı hasta ile daha uzun bir zaman geçirmesinden ötürü hastayı daha iyi gözlemleyebilir. Hemşireler hastaya ağrıların üstesinden gelmelerinde danışmanlık yapmakta, uygun yöntemleri kullanmaları ve uygulamaları açısından ağrıyla ilgili rol üstlenmektedirler (5). Bu durumda da hemşirelerin ağrılı hastaya yaklaşım konusunda ağrı ile ilgili inançlarının ve baş etme metotlarının değerlendirilmesi ağrı yönetimi için gereklidir (6). Literatürde ağrı şikayeti yaşayan bireylerin ağrının organik ya da psikolojik kökenli oluşu ile ilgili inançlarının ağrı ile baş etme stratejilerinde farklılıklar yaratabileceği belirtilmektedir. Acil durumlarda ağrılı hastaya bakım veren paramediklerin ve ağrının hem akut hem de kronik döneminde hastayla birlikte olan hemşirelerin ağrı ile ilgili inanç ve tutumlarının incelendiği çok az sayıda çalışma vardır. Ancak paramediklerin sahip olabileceği yanlış ağrı inanç ve tutumlarının hastanın ağrısının yönetilmesinde geç kalınmasına veya başarısız olunmasına neden olabileceği unutulmamalıdır. Diğer yandan hemşirelerin ağrı ile ilgili olumsuz veya yanlış inançlarının yetersiz ağrı yönetimine neden olduğu bilinmektedir. Tüm bu nedenlerle özellikle akut ağrı yönetiminde büyük rolleri olan her iki sağlık profesyonelinin ağrı yönetimi konusunda yeterli bilgiye ve doğru inançlara sahip olması önemlidir (7).

Bu bağlamda çalışma, hemşirelik ve paramedik öğrencilerinin ağrı ile ilgili inançlarının saptanması, yanlış inançların düzeltilmesi ve gerekli eğitimlerin planlanmasına katkıda bulunmak için yapıldı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, bir vakıf üniversitesinin Hemşirelik Yüksekokulu ve Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım bölümünde okuyan paramedik öğrencileri ile tanımlayıcı tipte tasarlanarak gerçekleştirildi. Araştırmanın belirlenen üniversitede uygulanması için, Üniversite Etik Kurulu'ndan gereken izin ve onaylar alındı (Tarih 14.06.2016 Sayı:67). Araştırma verileri 2015-2016 eğitim-öğretim yılı 15.04.2016 ve 15.05.2016 tarihleri arasında toplandı. Araştırma örneklem seçimine gidilmeden, gönüllü 267 hemşirelik bölümü öğrencisi ve 121 paramedik öğrencisi ile gerçekleştirildi.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen ve katılanların sosyo-demografik özellikleri yanında kronik hastalık varlığı, kronik ağrı varlığı, ağrı kesici kullanım sıklığı, en sık yaşanan ağrı tipi gibi ağrıya ilişkin özelliklerini içeren tanıttıcı bilgi formu ve Ağrı İnançları Ölçeği ile toplandı.

Ağrı İnançları Ölçeği

Edwards ve ark. (1992) tarafından geliştirilen Ağrı İnançları Ölçeği 12 sorudan ve psikolojik inançlar ve organik inançlar olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Organik inançlar alt boyutu 1, 2, 3, 5, 7, 8, 10 ve 11. maddeleri kapsamakta olup; psikolojik inançlar alt boyutu ise 4, 6, 9 ve 12. maddeleri içermektedir. 6'lı likert tipindeki ölçekte 1 "hiçbir zaman" ile 6 "her zaman" arasında değişen seçeneklerden oluşmaktadır. Organik inanç boyutu ağrının daha çok organik kökenli olduğunu, psikolojik inanç boyutu ağrı deneyiminin psikolojik faktörlerin etkisinde olduğunu gösterir. Ölçek için bir kesme puanı bulunmamakla birlikte alınan puanın artması o teste ilişkin ağrı inançlarının yüksek olduğunu gösterir (8). Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2006 yılında Sertel Berk tarafından yapılan ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı organik inançlar alt boyutu için 0,71 ve psikolojik inançlar alt boyutu için ise 0,73 olarak bulunmuştur (9). Bu çalışmada organik inançlar alt boyutu için Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısı 0,69 ve psikolojik inançlar alt boyutu için 0,73 olarak bulundu.

İstatistiksel Analiz

Verilerin analizi SPSS 16.0 programında yapıldı. Tanımlayıcı analizinde ortalama, standart sapma ve yüzdeler dağılım metotları kullanıldı.

Tablo 1: Hemşirelik ve Paramedik Bölümündeki Öğrencilerin Sosyodemografik Değişkenlerine İlişkin Bulguları

Değişken	Ortalama±Standart Sapma	Minimum	Maximum
H.Ö Yaş	21,63±2,01	18	32
P.Ö Yaş	22,14±3,26	18	38
Değişken	Değişken Kategorileri	Sayı (n)	Yüzde %
H.Ö Cinsiyet	Kadın	187	70
	Erkek	80	30
P.Ö Cinsiyet	Kadın	48	39,7
	Erkek	73	60,3
H.Ö Sınıf	1. Sınıf	76	28,5
	2. Sınıf	67	25,1
	3. Sınıf	87	32,6
	4. Sınıf	37	13,9
P.Ö Sınıf	1. Sınıf	50	41,3
	2. Sınıf	71	58,7

H.Ö: Hemşirelik Öğrencileri P.Ö: Paramedik Öğrencileri

Tablo 2: Hemşirelik ve Paramedik Bölümündeki Öğrencilerin Sağlık Değişkenine İlişkin Bulguları

Değişken	Değişken Kategorileri	Sayı (n)	Yüzde %
H.Ö Kronik Hastalık	Var	32	12
	Yok	235	88
P.Ö Kronik Hastalık	Var	4	3,3
	Yok	117	96,7
H.Ö Kronik Ağrı	Var	28	10,5
	Yok	239	89,5
P.Ö Kronik Ağrı	Var	4	3,3
	Yok	117	96,7
H.Ö Hospitalizasyon Öyküsü	Var	172	64,4
	Yok	95	35,6
P.Ö Hospitalizasyon Öyküsü	Var	86	71,1
	Yok	35	28,9

H.Ö: Hemşirelik Öğrencileri P.Ö: Paramedik Öğrencileri

Verilerin tanımlayıcı analizi ortalama, standart sapma ve yüzdelik ile yapıldı. Verilerin normal dağılıma uyup uymadıkları Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirildi. İkili karşılaştırmalar için t-testi, ikiden fazla değişkenin karşılaştırılması için tek yönlü varyans analizi ve ardından çoklu karşılaştırma testi LSD kullanıldı.

BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 21,63±2,01, paramedik öğrencilerinin ise 22,14±3,26'dır. Hemşirelik öğrencilerinin %70'inin paramedik öğrencilerinin %39,7'sinin kadınlardan, hemşirelik öğrencilerinin % 32,6'sı 3. sınıf, paramedik öğrencilerinin % 58,7'sinin 2.sınıf olduğu görüldü (Tablo1).

Hemşirelik öğrencilerinin %88'inde, paramedik öğrencilerinin %96,7'sinde kronik hastalığı olmadığı, hemşirelik öğrencilerinin %89,5'inde paramedik öğrencilerinin %96,7'inde kronik ağrı olmadığı, hemşirelik öğrencilerinin %64'ünün, paramedik öğrencilerinin %71,1'inin daha önce hospitalizasyon öyküsünün olmadığı saptandı (Tablo 2).

Hemşirelik öğrencilerinin ağrı yaşadığında %66,4'ünün, paramedik öğrencilerinin %69,7'si ağrının geçmesini beklediği, hemşirelik öğrencilerinin %48,5'inin, paramedik öğrencilerinin %42,2'sinin ayda bir kaç kere analjezik kullandığı saptandı. Hemşirelik öğrencilerinin %59,9'unun, paramedik öğrencilerinin %67,8'inin baş ağrısı yaşadığı, hemşirelik öğrencilerinin %18'nin, paramedik öğrencilerinin %15,7'sinin mide ağrısı yaşadığı, hemşirelik öğrencilerinin %18,7'sinin, paramedik öğrencilerinin %17,4'ünün kas-iskelet sistemi ağrısı yaşadığı, hemşirelik öğrencilerinin %31,8'inde, paramedik öğrencilerinin %15,7'sinin dismenore ağrısı çektiği görüldü. Hemşirelik öğrencilerinin ağrısı olan hastaya bakım verirken %6,4'ünün, paramedik %3,3'ünün korku hissettiği, hemşirelik öğrencilerinin %8,2'sinin, paramedik öğrencilerinin %6,6'sının panik duyduğu, hemşirelik öğrencilerinin %28,8'inin, paramedik öğrencilerinin %17,4'ünün endişe, hemşirelik öğrencilerinin %60,3'ünün paramedik öğrencilerinin %47,1'inin üzüntü duyduğu saptandı (Tablo 3).

Yaş ve ölçek puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucu, sadece hemşirelik öğrencilerin yaşları ile

Tablo 3: Hemşirelik ve Paramedik Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Ağrıyla İlişkili Tutum ve Özelliklerine İlişkin Bulgular

Değişken	Değişken Kategoriler	H.Ö Sayı (n)/ Yüzde %	P.Ö Sayı (n)/ Yüzde %
Ağrı Olduğunda İlk Yapılan Uygulama	1-Hemen ağrı kesici alırım.	24 (%9,1)	5(%4,2)
	2-Geçmesini beklerim, geçmezse ağrı kesici alırım.	176(%66,4)	83(%69,7)
	3- Alternatif yöntemlere başvururum.	65(%24,5)	31(%26,1)
Analjezik Kullanma Sıklığı	Her gün	3(%1,1)	1 (%0,9)
	Haftada birkaç kere	30 (%11,5)	7 (%6)
	Ayda birkaç kere	127 (%48,5)	49 (%42,2)
	Yılda birkaç kere	74 (%28,2)	49 (%42,2)
	Hiç kullanmam	28 (%10,7)	10 (%8,6)
Ağrı Deneyimleri Yaşama			
Baş Ağrısı	Evet	160 (%59,9)	82 (%67,8)
	Hayır	107 (%40,1)	39 (%32,2)
Mide Ağrısı	Evet	48 (%18)	19 (%15,7)
	Hayır	219 (%82)	102 (%84,3)
Kas-İskelet Ağrısı	Evet	50 (%18,7)	21(%17,4)
	Hayır	217(%81,3)	100 (%82,6)
Dismenore Ağrısı	Evet	85 (%31,8)	19 (%15,7)
	Hayır	182 (%68,2)	102 (%84,3)
Ağrısı olan Hastaya Bakım Verirken Hissedilen Durumlar			
Korku hissetme	Evet	17 (%6,4)	4(%3,3)
	Hayır	250 (%93,6)	117(%96,7)
Panik Duyma	Evet	22 (%8,2)	8 (%6,6)
	Hayır	245(%91,8)	113(%93,4)
Endişe Duyma	Evet	77 (%28,8)	21 (%17,4)
	Hayır	190 (%71,2)	100(%82,6)
Üzüntü Duyma	Evet	161(%60,3)	57(%47,1)
	Hayır	106(%39,7)	64(%52,99)

psikoloji inançlar alt boyut puanları arasında pozitif yöndedir.

Hemşirelik ile paramedik bölümü öğrencilerinin cinsiyet ve ağrı inançları ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı saptandı ($p>0,05$). 3.sınıf hemşirelik öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre organik inançlar alt boyutundan daha yüksek puan aldıkları ($p=0,006$), psikolojik İnançlar alt boyutundan ise diğer sınıflara göre daha yüksek puan aldığı saptandı (1-3 $p=0,000$; 2 -3 $p=0,028$; 3-4 $p=0,042$). Paramedik 2. Sınıf öğrencilerinin organik İnançlar alt boyutundan, 1. sınıflara göre daha yüksek puan aldığı saptandı. ($p=0,032$) (Tablo 5).

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin; ölçek alt boyutlarından aldıkları puanların kronik hastalığa, kronik ağrıya sahip olma, hospitalizasyon öyküsü varlığı durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir dağılım göstermediği saptandı ($p>0,05$). Paramedik bölümü öğrencilerinin kronik hastalığa sahip olanların, organik İnançlar alt boyutundan daha yüksek puan aldığı saptandı ($p=0,028$). Paramedik öğrencilerinin, kronik ağrıya sahip olmayanların psikolojik inançlar alt boyutundan daha yüksek puan aldığı saptandı ($p=0,046$). Paramedik bölümünde okuyan öğrencilerin ise hospitalizasyon öyküsü olanların olmayanlara göre psikolojik inançlar alt boyutundan daha yüksek puan aldığı görüldü ($p=0,020$). (Tablo 6)

Tablo 4. Öğrencilerin Yaş Değişkeni ile Ağrı İnançlar Ölçeği Arasındaki İlişkin Bulguları

H.Ö Yaş	r=0,111 p= 0,078	r=0,16 p=0,008**
P.Ö Yaş	r=0,009 p=0,921	r=0,011 p=0,902

r:Korelasyon katsayısı ** $p<0,05$

Tablo 5. Hemşirelik ve Paramedik Bölümünde Okuyan Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Değişkenlerinin Ağrı İnançları Ölçeğine İlişkin Bulgular

AIÖ Alt Boyutları	Değişkenler	Değişken Kategorileri	Sayı(n)	Ortalama	Standart Sapma	Test Değerleri
Organik İnançlar	H.Ö Cinsiyet	Kadın	187	27,15	6,05	t= 0,25 p=0,800
		Erkek	80	27,35	5,59	
Psikolojik İnançlar	H.Ö Cinsiyet	Kadın	187	9,87	4,04	t= 1,77 p=0,077
		Erkek	80	10,83	4,04	
Organik İnançlar	P.Ö Cinsiyet	Kadın	80	27,63	5,40	t= 0,52 p=0,559
		Erkek	48	27,08	5,61	
Psikolojik İnançlar	P.Ö Cinsiyet	Kadın	80	9,73	4,29	t=0,94 p=0,34
		Erkek	48	10,42	3,75	
Organik İnançlar	H.Ö Sınıf	1.Sınıf	76	25,78	6,52	F=2,85 1-2 p=0,23 1-3 p=0,006** 1-4 p=0,06 2-3 p=0,14 2-4p=0,4 3-4 p=0,72 F=4,944
		2.Sınıf	67	26,96	5,97	
		3.Sınıf	87	28,34	5,79	
		4.Sınıf	37	27,95	3,95	
Psikolojik İnançlar	H.Ö Sınıf	1.Sınıf	76	9,05	3,84	1-2 p=0,17 1-3 p=0,000** 1-4 p=0,34 2-3 p=0,028* 2-4 p=0,84 3-4 p=0,042* t:2,17 p:0,032*
		2.Sınıf	67	9,97	3,52	
		3.Sınıf	87	11,40	4,47	
		4.Sınıf	37	9,81	3,76	
Organik İnançlar	P.Ö Sınıf	1.Sınıf	50	6,02	5,4	t:2,17 p:0,032*
		2.Sınıf	71	28,20	5,45	
Psikolojik İnançlar	P.Ö Sınıf	1.Sınıf	50	9,86	4,25	t:0,67 p:0,5
		2.Sınıf	71	10,35	3,78	

t: student t test *p<0,05; **p<0,01

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin; ölçek alt boyutlarından aldıkları puanların kronik hastalığa, kronik ağrıya sahip olma, hospitalizasyon öyküsü varlığı durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir dağılım göstermediği saptandı (p>0,05). Paramedik bölümü öğrencilerinin kronik hastalığa sahip olanların, organik İnançlar alt boyutundan daha yüksek puan aldığı saptandı (p=0,028). Paramedik öğrencilerinin, kronik ağrıya sahip olmayanların psikolojik inançlar alt boyutundan daha yüksek puan aldığı saptandı (p=0,046). Paramedik bölümünde okuyan öğrencilerin ise hospitalizasyon öyküsü olanların olmayanlara göre psikolojik inançlar alt boyutundan daha yüksek puan aldığı görüldü (p=0,020). (Tablo 6)

Hemşirelik bölümü öğrencilerinden “alternatif yöntemlere başvuru” diyen öğrencilerin diğerlerine göre organik inançlar alt boyutundan (1-2 p=0,012; 1-3 p=0,013), istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı, psikolojik İnançlar alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlendi (p>0,05).

Paramedik bölümü öğrencilerinin ağrı olduğunda yapılan ilk uygulama değişkeninde organik ve psikolojik alt boyutlarından aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılık olmadığı saptandı (p>0,05). Hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin yılda birkaç kere analjezik kullananların haftada birkaç kere kullananlara göre organik İnançlar alt boyut puanları istatistiksel olarak anlamlı bulundu (p=0,038). Psikolojik inançlar (p<0,01) alt boyut puanlarında ise ayda birkaç kere analjezik kullananların, haftada birkaç kere kullananlara göre anlamlı bir farklılık olduğu saptandı (p=0,013). Paramedik bölümünde okuyan öğrencilerde ise analjezik kullanma sıklığı ile ölçek puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlemlendi (Tablo7).

Öğrencilerin okuduğu bölüm ve ağrı inançları ölçeği alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği saptandı (p>0,05) (Tablo 8).

Tablo 6: Hemşirelik ve Paramedik Bölümünde Okuyan Öğrencilerinin Sağlıkla İlişkili Değişkenlerinin Ağrı İnançları Ölçeğine İlişkin Bulguları

Alt Boyutlar	Değişkenler	Değişken Kategorileri	Sayı (n)	Ortalama (Medyan)	Standart Sapma	Test Değerleri
Organik İnançlar	<u>H.Ö</u>	Var	32	26,00	6,79	t=1,23
	Kronik Hastalık	Yok	235	27,37	5,77	p=0,21
Psikolojik İnançlar	<u>H.Ö</u>	Var	32	10,28	3,55	t=0,18
	Kronik Hastalık	Yok	235	10,14	4,13	p=0,85
Organik İnançlar	<u>P.Ö</u>	Var	4	33,25	3,50	t=2,23
	Kronik Hastalık	Yok	117	27,09	5,46	p=0,028*
Psikolojik İnançlar	<u>P.Ö</u>	Var	4	10,75	4,99	t=0,30
	Kronik Hastalık	Yok	117	10,13	3,95	p=0,76
Organik İnançlar	<u>H.Ö</u>	Var	28	25,61	5,87	t=1,52
	Kronik Ağrı	Yok	239	27,40	5,89	p=0,13
Psikolojik İnançlar	<u>H.Ö</u>	Var	28	9,50	3,18	t=0,89
	Kronik Ağrı	Yok	239	10,23	4,15	p=0,36
Organik İnançlar	<u>P.Ö</u>	Var	4	27,75	4,27	t=0,16
	Kronik Ağrı	Yok	117	27,28	5,56	p=0,86
Psikolojik İnançlar	<u>P.Ö</u>	Var	4	8,75	0,95	t=2,38
	Kronik Ağrı	Yok	117	10,20	4,02	p=0,046*
Organik İnançlar	<u>H.Ö</u>	Hayır	172	27,35	5,86	t=0,53
	Hospitalizasyon Öyküsü	Evet	95	26,95	6,01	p=0,59
Psikolojik İnanç	<u>H.Ö</u>	Hayır	172	9,94	4,08	t=1,14
	Hospitalizasyon Öyküsü	Evet	95	10,54	4,01	p=0,25
Organik İnançlar	<u>P.Ö</u>	Hayır	86	27,28	4,94	t=0,057
	Hospitalizasyon Öyküsü	Evet	35	27,34	6,80	p=0,95
Psikolojik İnançlar	<u>P.Ö</u>	Hayır	86	9,62	3,82	t=2,35
	Hospitalizasyon Öyküsü	Evet	35	11,46	4,07	p=0,020*

t: student t test *p<0,05

Tablo 7: Hemşirelik ve Paramedik Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Ağrıyla İlişkili Tutum ve Değişkenlerinin Ağrı İnançları Ölçeğine İlişkin Bulguları

Alt Boyutlar	Değişkenler	Değişken Kategorileri	Sayı (n)	Ortalama	Standart Sapma	Test Değerleri
Organik İnançlar	<u>H.Ö</u> Ağrı Oldu- ğunda Yapılan İlk Uygulama	1-Hemen ağrı kesici alırım.	24	24,29	5,16	F=3,50
		2-Geçmesini beklerim, geçmezse ağrı kesici alırım.	176	27,51	6,13	1-2 p=0,012*
		3-Alternatif yöntemlere başvururum.	65	27,75	5,15	1-3 p=0,013* 2-3 p=0,76
Psikolojik İnançlar	<u>H.Ö</u> Ağrı Oldu- ğunda Yapılan İlk Uygulama	1-Hemen ağrı kesici alırım.	24	10,04	4,49	F=0,14
		2-Geçmesini beklerim, geçmezse ağrı kesici alırım.	176	10,28	4,00	1-2 p=0,79
		3-Alternatif yöntemlere başvururum.	65	9,98	4,10	1-3 p=0,95 2-3 p=0,62
AİÖ Alt Boyutları	Değişkenler	Değişken Kategorileri	Sayı (n)	Ortalama	Standart Sapma	Test Değerleri
Organik İnançlar	<u>P.Ö</u> Ağrı Oldu- ğunda Yapılan İlk Uygulama	1-Hemen ağrı kesici alırım.	5	29,60	10,73	F=0,57
		2-Geçmesini beklerim, geçmezse ağrı kesici alırım.	83	27,10	5,33	1-2 p=0,33
		3-Alternatif yöntemlere başvururum.	31	27,74	5,11	1-3 p=0,48 2-3 p=0,58
Psikolojik İnançlar	<u>P.Ö</u> Ağrı Oldu- ğunda Yapılan İlk Uygulama	1-Hemen ağrı kesici alırım.	5	12,00	5,70	F=0,81
		2-Geçmesini beklerim, geçmezse ağrı kesici alırım.	83	9,89	3,91	1-2 p=0,25 1-3 p=0,43
		3-Alternatif yöntemlere başvururum.	31	10,48	3,96	2-3 p=0,48
Organik İnançlar	<u>H.Ö</u> Öğrencilerin Analjezik Kul- lanma Sıklığı	1-Her gün	3	28	8,18	F=1,11
		2-Haftada bir kaç kere	30	25,27	5,77	1-2 p=0,43
		3- Ayda birkaç kere	127	27,06	6,08	1-3 p=0,78
		4-Yılda birkaç kere	74	27,89	5,48	1-4 p=0,97
		5-Hiç kullanmam	28	27,32	5,12	1-5 p=0,84 2-3 p=0,12 2-4 p=0,038* 2-5 p=0,17 3-4 p=0,33 3-5 p=0,83 4-5 p=0,65
Psikolojik İnançlar	<u>H.Ö</u> Öğrencilerin Analjezik Kul- lanma Sıklığı	1-Her gün	3	12,33	7,09	F=2,216
		2-Haftada bir kaç kere	30	8,57	3,31	1-2 p=0,117
		3-Ayda birkaç kere	127	10,57	3,80	1-3 p=0,44
		4-Yılda birkaç kere	74	10,19	4,40	1-4 p=0,35
		5-Hiç kullanmam	28	9,18	3,65	1-5 p=0,19 2-3 p=0,013* 2-4 p=0,05 2-5 p=0,55 3-4 p=0,50 3-5 p=0,92 4-5 p=0,25
Organik İnançlar	<u>P.Ö</u> Öğrencilerin Analjezik Kul- lanma Sıklığı	1-Her gün	1	38,00	4,72	F=1,55 p=0,19
		2-Haftada bir kaç kere	7	24,57	5,17	
		3-Ayda birkaç kere	49	27,92	6,28	
		4-Yılda birkaç kere	49	27,33	2,91	
		5-Hiç kullanmam	10	26,50		
Psikolojik İnançlar	<u>P.Ö</u> Öğrencilerin Analjezik Kul- lanma Sıklığı	1-Her gün	1	17,00	3,35	F=1,77 p=0,13
		2-Haftada bir kaç kere	7	8,57	4,17	
		3-Birkaç kere	49	10,92	4,14	
		4-Yılda birkaç kere	49	9,53	2,09	
		5-Hiç kullanmam	10	9,80		

F= Tek Yönlü Varyans Analizi t: student t test *p<0,05

Tablo 8: Öğrencilerin Okuduğu Bölüm Değişkenine Göre Ağrı İnançları Ölçeğine İlişkin Bulguları

Alt Boyutlar	Değişkenler	Değişken Kategorileri	Sayı (n)	Ortalama	Standart Sapma	Test Değerleri
Organik İnançlar	Bölüm	H.Ö	261	27,21	5,91	t=0,13 p=0,89
		P.Ö	121	27,30	5,51	
Psikolojik İnançlar	Bölüm	H.Ö	267	10,15	4,06	t=0,01 p=0,91
		P.Ö	121	10,15	3,97	

r: Pearson korelasyon katsayısı t: student t test

Öğrencilerin okuduğu bölüm ve ağrı inançları ölçeği alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği saptandı ($p>0,05$) (Tablo 8).

TARTIŞMA

Paramedik ve hemşirelik öğrencilerin ağrı ile ilgili inançlarının belirlenmesi amacıyla yaptığımız çalışmada, paramedik bölümünde okuyan öğrencilerin yaşları ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Hemşirelik öğrencilerinin yaşları ile organik inançlar alt boyut puanları arasında da ilişki görülmemiştir. Ancak bu bölümde okuyan öğrencilerin yaşları ile psikoloji inançlar alt boyut puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu bulgu hemşirelik öğrencilerinin yaşları ilerledikçe ağrının kökeninin anksiyete, depresyon gibi psikolojik faktörlere dayandığını göstermektedir. Literatüre bakıldığında ağrı sıklığının yaş ile doğru orantılı olduğu görülmüştür (10). Araştırmada; hemşirelik ve paramedik bölümündeki öğrencilerin cinsiyetlerine göre organik ve psikolojik alt boyut puanlarında fark gözlenmemiştir. Bu da kadın ve erkek öğrenciler arasında ağrının kökenini organik ve psikolojik nedenlere dayandırma açısından farklılık olmadığını göstermektedir. Berk (2006), Koçoğlu ve Özdemir (2011) yaptıkları çalışmada ise organik ve psikolojik inançların cinsiyete göre değişmediğini belirtmişlerdir (11,12).

Araştırmada; paramedik bölümü öğrencilerinin sınıfına göre organik ve psikolojik alt boyut puanları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Hemşirelik bölümünde ise 3. sınıf öğrencilerinin 1. Sınıf öğrencilerine göre organik İnanç alt boyutundan, diğer tüm sınıf öğrencilerine göre de psikolojik İnanç alt boyutundan daha yüksek puan aldığı görülmüştür. 3. Sınıf öğrencilerinin 2. Sınıfta aldıkları teorik ve uygulamalı cerrahi ve dahiliye dersleri sayesinde hasta deneyimlemeleri ve ağrı yönetimindeki rolleri geliştiği ve ağrıya ilişkin bilgi, beceri ve tutumları 1. Sınıf öğrencilerine göre artması puanlarının da artmasına neden olmuştur. Ağrı inançlarını eğitim durumu değişkeninin etkilemediğini savunan araştırmacılar da mevcuttur (8,11).

Araştırmada; hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin %48,5'inin ayda birkaç kere analjezik kullandıkları, paramedik bölümünde okuyan öğrencilerin ise %42,2'sinin ayda ve yılda birkaç kere analjezik kullandığı saptanmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin (%66,4) ve paramedik öğrencilerinin (%69,7) ağrı olduğunda ilk olarak geçmesini bekledikleri, geçmezse ağrı kesici aldıkları bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada insanların ağrıdan kurtulmak için ilk yaptıklarının ağrı kesici almak olduğunu belirtmiştir. Bu kişilerin büyük çoğunluğunun uygun olmayan şekilde ağrı kesici kullanmakta olduğu saptanmıştır (12). Bylth ve ark. (2005) çalışmasında ise bireylerin ağrıyla başa çıkmada pasif stratejilerin (ilaç alma, dinlenme, sıcak uygulama vb.) daha çok tercih edildiği ve bilişsel stratejilerin ise çok az oranda tercih edildiği saptanmıştır (13). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin “tamamlayıcı yöntemlere başvururum” diyen öğrencilerin diğerlerine göre organik İnançlar alt boyutundan, daha yüksek puan aldığı gözlenmiştir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinden ağrı olduğunda alternatif yöntemlere başvuranların ağrı nedenini vücutta yaralanma, zarar gibi fiziksel nedenlere daha çok dayandığı görülmektedir. Literatürdeki bazı araştırmalarda, günlük yaşamda bireylerin değişik düzeylerde ağrı deneyimledikleri ve ağrı ile baş etmek için hekime başvurdukları, reçeteli ya da reçetesiz ilaç kullandıkları, ayrıca masaj, akupunktur, fizik tedavi gibi farmakolojik olmayan yöntemler kullandıkları tespit edilmiştir (14,15).

Hemşirelik öğrencilerinin %10,5' inde, paramedik öğrencilerinin ise %3,3' ünde kronik ağrısının olduğu görülmüştür. Her iki bölümde okuyan öğrencilerin kronik ağrısı ve ölçek alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Hemşirelik öğrencilerinin %24,1'inde, paramedik öğrencilerinde ise %15,7 ailede kronik ağrılı birey olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin %35,6'ünün daha önce, paramedik öğrencilerinin de %28,9'unun hastanede kalma öyküsünün olduğu saptandı. Türkiye genelinde yapılan bir çalışmada erişkinlerde ağrı prevalansı %63,7 olarak belirtilirken, bu ağrıların büyük bir kısmının kronik olduğu belirtilmiştir (16). Kronik hastalığı bulunan paramedik öğrencilerinin organik inançlar alt boyutundan yüksek puan aldığı görülmüştür. Araştırmada; hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin yılda birkaç kere analjezik kullananların haftada birkaç kere kullananlara göre Organik İnançlar alt boyut puanları yüksek bulunmuştur. Yılda birkaç kez analjezik kullananların ağrının kaynağını dış faktörlerle ilişkilendirdiği analjezik kullanmadığına başvurmadığı görülmektedir. Psikolojik inançlar alt boyut puanlarında ise ayda birkaç kere kullananların, haftada birkaç kere kullananlara göre yüksek olduğu saptanmıştır. Analjeziği az kullanan hemşirelik öğrencilerinin psikolojik inançlar ile ağrı ile baş edebileceğini düşündüğünü göstermektedir.

Paramedik bölümünde okuyan öğrencilerde ise analjezik kullanma sıklığı ile ölçeğin her iki boyutundan alınan puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı olmasa da her iki bölümde okuyan öğrencilerden her gün analjezi kullananların ve ağrı geçmeyince hemen ağrı kesici alma yöntemine başvuranların organik inanç puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum ağrının organik nedenli olduğuna inanan öğrencilerin ağrıyı tedavi etmede daha çok ilaç tedavisine başvurduğu sonucunu göstermektedir.

Çalışmamıza katılan hemşirelik öğrencilerinin ağrı deneyimlerine bakıldığında; %59,9'u baş ağrısı, %18'inin mide ağrısı, %18,7'sinin kas iskelet sistemi ağrısı, %31,8'inin ise dismenore yaşadıkları belirtmişlerdir. Paramedik bölümü öğrencilerinin ağrı deneyimlerine bakıldığında ise; %67,8'i baş ağrısı, %15,7'si mide ağrısı, %17,4'ünün kas iskelet sistemi ağrısı, %15,7'si ise dismenore yaşadıkları saptanmıştır. Verilerimizde görüldüğü üzere baş ağrısı, diğer ağrı tipleri arasında en yüksek orana sahip olup buna ek olarak diğer çalışmalar da bu oranı destekler düzeydedir. Koçoğlu ve ark.'larının yaptığı bir çalışmada (2011) bireylerin %45,5'i baş ağrısı yaşadıklarını ifade etmiştir (17). Literatürde baş ağrısını, kişilerin strese belli bir psikolojik reaksiyon gösterdikleri şeklinde belirtmiştir (18). Hemşirelik ve paramedik bölümü öğrencilerinin ağrı eşiği düzeyine bakıldığında organik ve psikolojik alt boyut puanlarında anlamlılık bulunmamıştır.

Araştırmamızda; hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin %60,3'ü hastaya bakım verirken ne hissedersiniz sorusuna üzüntü duyduklarını ifade etmiştir. Paramedik bölümünde okuyan öğrencilerin ise %47,1'i yine aynı şekilde üzüntü duyduklarını ifade etmiştir. Allcock ve ark. (2001) yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerine ağrılı hasta bakımı sırasında ne hissettikleri sorulduğunda alınan cevaplar kendilerini kötü hissettikleri, yardım etmek istedikleri fakat öğrenci oldukları için müdahale edemediklerini belirtmişlerdir (19). Yorulmaz (2012) yaptığı bir çalışmada ise hemşirelik öğrencilerine ağrısı olan kişi karşısında hissettikleri duyguları sorulduğunda, %80,6'sı acıma ve yardım etme hissi, %13,6'sı çaresizlik duyduğunu belirtmiştir (20).

Hemşirelik ve paramedik bölümünde okuyan öğrenciler arasında ağrı inançları ölçeği alt boyut puanları açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu bulgu, her iki bölümde okuyan öğrencilerin ağrının kökenine ait inançlarının benzer olduğunu gösterebilir. Sonuç olarak öğrencilerin ağrı inançlarına öğrencilerin yaş, sınıf, alınan eğitim, kronik ağrı ve hastalık durumu, hospitalizasyon öyküsü gibi değişkenlerinin etkisi olduğu görülmektedir. Sağlık çalışanı olmaya aday olan öğrencilerin ağrı inançlarının değerlendirilerek ağrı değerlendirmesiyle ilgili eğitimler verilmesi ağrıyla doğru biçimde mücadele etmede önemli olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Hardt J, Jacobsen C, Goldberg J, Nickel R, Buchwald D. Prevalence of chronic pain in a representative sample in the United States. *Pain Med.* 2008;9(7):803-12.
2. Miller C, Newton SE. Pain perception and expression: the influence of gender, personal self-efficacy, and lifespan socialization. *Pain Manag Nurs.* 2006;7(4):148-52.
3. Eti-Aslan F, Aygin D, Sarıyıldız D. Travma Geçiren Hastaların Ağrı Yönetimine İlişkin Memnuniyet Düzeyi. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi.* 2007; 27:687-94.
4. Aygin D, Var G. Travmalı Hastanın Ağrı Yönetimi ve Hemşirelik Yaklaşımları. *Sakarya Tıp Dergisi.* 2012;2(2), 61-70.
5. Melotti RM, Samolsky-Dekel BG, Ricchi E, Chiari P, Di Giacinto I, Carosi F et al. Pain prevalence and predictors among inpatients in a major Italian teaching hospital. A baseline survey towards a pain free hospital. *Eur J Pain.* 2005;9(5):485-95.
6. Dequeker S, Van Lancker A, Van Hecke A. Hospitalized patients' vs. nurses' assessments of pain intensity and barriers to pain management. *J Adv Nurs.* 2018;74(1):160-71.
7. Goebel, A., Barker, C., Birklein, F., Brunner, F., Casale, R., Eccleston, C. et al. Standards for the diagnosis and management of complex regional pain syndrome: Results of a European Pain Federation task force. *European Journal of Pain.* 2019; 23(4), 641-51.
8. Edwards LC, Pearce SA, Turner-Stokes L, Jones A. The Pain Beliefs Questionnaire: An Investigation of Beliefs In The Causes and Consequences of Pain. *Pain.* 1992;51(3), 267-72.
9. Sertel-Berk HÖ. Kronik Ağrı Yaşantısı ve Ağrı İnançları: Ağrı İnançları Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Güler Bahadır). 2006.
10. Tanrıverdi G, Okanlı A, Çetin H. Yaşlı popülasyonunda ağrı. *Geriatrici.* 2009;12(4):190-7.
11. Gagliese L, Melzack R. Lack of Evidence For Age Differences In Pain Beliefs. *Pain Research and Management.* 1997;2(1), 19-28.
12. Özveren H. Ağrı Kontrolünde Farmakolojik Olmayan Yöntemler Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi. 2011;83-92.
13. Blyth FM, March L M, Nicholas MK, Cousins MJ. Self Management of Chronic Pain: A Population-Based Study. *Pain.* 2005;113(3), 285-92.

14. Özer N, Bölükbaşı N. Postoperatif dönemdeki hastaların ağrıyı tanımlamaları ve hemşirelerin ağrılı hastalara yönelik girişimlerinin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2001; 4:7-17.
15. Eşer İ, Khorshid L, Gürol Arslan G. Hemşire ve hekimlerin ağrılı hastaya yaklaşımlarına ilişkin hastaların görüşmelerinin incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2008; 24:1-14.
16. Erdine S. Ağrı mekanizmaları giriş. İçinde: Özcan İ (Ed) Ağrı: Baş-Boyun ve orofasiyal ağrılar. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2000;17-32.
17. Koçoğlu D, Özdemir L. Yetişkin nüfusta ağrı ve ağrı inançlarının sosyo-demografik ekonomik özelliklerle ilişkisi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2011; 23: 64-70.
18. Doksat MK. Ağrı konusunda psikiyatrik yaklaşım ve algopsikiyatri kavramı. Ağrı dergisi. 1991;3(3):5-15.
19. Allcock N, Standen P. Student nurses experience of caring for patients in pain. International Journal of Nursing Studies. 2001;38: 287-95.
20. Yorulmaz G. Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Ağrı ile İlgili Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi. İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Yard. Doç. Dr. Mahmure Aygün) 2012.